

ANKASAM

bülten

3 Nisan 2022
SAYI: 2022/13

Ukrayna Savaşı'nda Putin'in "B Planı"

10

Küresel Güç Mücadelesin-
de Krizin Yeni Adresi: Pasifik
Adaları ve Çin'in Stratejisi

16

Rusya-Ukrayna
Savaşı'nda Sırbis-
tan'ın Konumu

İÇİNDEKİLER

ANKASAM ANALİZ

- 03 Güney Kore'nin Yumuşak Gücü Olarak Popüler Kültür**
Sevinç İrem BALCI
- 05 Rusya'ya Olası Petrol Yaptırımları: Körfez, İran ve Hindistan Boyutu**
Cenk TAMER
- 08 Taliban'ın Safları Temizleme Politikası**
Ahmad Khan DAWLATYAR
- 10 Küresel Güç Mücadelesinde Krizin Yeni Adresi: Pasifik Adaları ve Çin'in Stratejisi**
Mustafa Cem KOYUNCU
- 13 Ukrayna Savaşı'nda Putin'in "B Planı"**
Dr. Sabir ASKEROĞLU
- 16 Rusya-Ukrayna Savaşı'nda Sırbistan'ın Konumu**
Selinay İLGAZ
- 18 Almanya'nın F-35 Alım Kararına Fransa'nın Yaklaşımı**
Gamze BAL

HABER ANALİZ

- 21 Kosova-Sırbistan Hattında Seçim Gerilimi: Diyalog Süreci Sekteye mi Uğradı?**
Sibel MAZREK

BASINDA ANKASAM

- 25 Medya**

DERGİLER

- 26 Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi**

Bölgesel Araştırmalar Dergisi

Çankaya Mahallesi, Cemal Nadir Sokak, No: 20 06880,
Çankaya - Ankara/Türkiye
Tel: +90 312 474 00 46 | Faks: +90 312 474 00 45 E-posta:
info@ankasam.org

Tasarım-Dizgi: Esra Karadağ

Bu yayının tüm hakları Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi'ne (ANKASAM) aittir. 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek yapılacak makul alıntılar dışında ANKASAM'ın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama, vd.) yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımını yapılamaz. Bu çalışmada yer alan görüş ve değerlendirmeler yazarına ait olup, kurumsal olarak ANKASAM'ın resmi görüşünü yansıtmaz.

ANKASAM ANALİZ

Güney Kore'nin Yumuşak Gücü Olarak Popüler Kültür

Yumuşak güç, uluslararası ilişkiler disiplinde büyük önem teşkil etmektedir ve genel kanının aksine siyasette yön değiştirici bir etken olarak boy gösterebilir. Yüksek teknoloji çağı olarak kabul edilen 21. yüzyılda kitleleri harekete geçirebilecek kapasiteye haiz olan medya ve medya yönetimi ise yumuşak gücün bir aracı olmuş ve etkili bir şekilde kullanıldığında, ülkelere uluslararası siyasette başarı sağlamıştır. Ana akım medyada film endüstrisinin gelişmesi ve

televizyonların yaygınlaşmaya başlamasından itibaren günümüze dek Batı ve özellikle Amerikan figürleri her daim konuşulur olmuştur. Lakin 2010'lu yıllardan itibaren Asya'dan yükselen Güney Kore'ye ait popüler kültür öğeleri artık tüm dünyada yaygınlaşmaya başlamış, bu ülkeyle sembolleşen müzik ve film-dizi endüstrisi, Güney Kore'nin uluslararası arenada yumuşak gücünün artmasını sağlamıştır.

Sevinç İrem BALCI

Bilindiği üzere, 120 yılı aşkın süredir Amerikan film endüstrisi Hollywood, yalnızca Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) değil; tüm dünyada yakından izlenmiş ve bir kültür ikonu inşa edilmiştir. Bu filmler, dünyanın dört bir yanına ihraç edilmiş ve ABD ekonomisi bundan oldukça yarar sağlamıştır. 1930'lu yıllardan itibaren sesli sinemaların artmasıyla film yıldızları daha da ön plana çıkmış, onların yaşam tarzı merakla yakından takip edilmiş ve insanlar onlara benzemeye çalışmıştır. Film endüstrisinin yanı sıra zincir hazır yemek restoranları ve kahve dükkanlarıyla Amerikan kültürü tüm dünyaya yayılmıştır. Böylece ABD, sert gücünün yanı sıra 'Amerikanlaşmanın' getirdiği yumuşak gücüyle de hegemonyasını tüm dünyaya yaymıştır. Ancak milenyumla birlikte Amerikan hegemonyası diğer alanların yanı sıra kültürel alanda da teklini yitirmeye başlamış ve karşısında yeni rakipler bulmuştur.

Söz konusu rakiplerin arasında, popüler kültürde yumuşak gücü git gide artan "Asya Kaplanları"ndan biri olan Güney Kore yer almaktadır. 2000'li yılların başlarında literatüre kazandırılan ve "Kore Dalgası" olarak çevrilebilecek Çince sözcük "Hallyu", yükselen Güney Kore popüler kültürünün önemini anlatan bir ifadedir. İlk olarak Güney Kore'nin dram dizileri, uluslararası piyasaya ihraç edilmeye başlanmıştır. Ardından Samsung marka teknolojik aletlerin kullanımı dünya çapında yaygınlaşmıştır. Erken 2000'li yıllarda bu gelişmeler yaşanırken, Güney Kore devleti, bahse konu olan ekonomik-kültürel gelişmenin farkına varmış ve bu etkiyi "yumuşak güce" çevirmek için çabalamağa başlamıştır.[1] Çünkü 2012 yılında BBC'de yayımlanan habere göre, Seul yönetiminin marka müdürü Peter Kim, Güney Kore'de henüz kültürel bir markanın yaratılmadığından bahsetmiştir.[2]

2022 senesine gelindiğinde ise Güney Kore, popüler kültür alanında ilkere ve enlere imza atmıştır. 2012 yılında Güney Koreli pop müzik şarkıcısı Psy'nin "Gangnam Style" isimli parçası uzun süre en çok dinlenen şarkı olarak listelerde yer almıştır. Öte yandan 2020 yılı, Oscar Akademi Ödülleri'nde bir ilk gerçekleşmiş ve en iyi film ödülü İngilizce olmayan bir filme; yani Güney Kore yapımı "Parazit" filmine verilmiştir. Ayrıca 2021 senesinde piyasaya çıkan ve dizi izleme platformu Netflix'te en çok izlenen dizilerden birisi olan Güney Kore menşeli Squid Game isimli dizi olmuş ve yaklaşık 900 milyar dolar hasılat yapmıştır.[3]

Film endüstrisinin yanı sıra, Kore popüler müzik gruplarının prestiji de dünya genelinde artmaya başlamıştır. K-Pop olarak anılan bu müzik gruplarının büyümesinin temelinde hayran grupları önemli bir rol oynamıştır. Kore kültürünü geliştirme ve yayma konusunda büyük bir hevesle çalışan Hallyu bağlantılı kuruluşların sayısı her geçen gün daha da artmaktadır. Zira bu kuruluşların sayısı, her yıl %7 artmaktadır. Üye sayısında ise %36'lık artış yaşanmaktadır.

2020 yılı itibarıyla dünyanın tüm ülkelerinde Hallyu'yla ilgili kuruluşlara katılan toplam üye sayısı yaklaşık 100 milyona ulaşmıştır. [4] Ünlü K-Pop grubu BTS'nin tek başına Güney Kore ekonomisine yılda 3,6 milyar dolardan fazla kazandırdığı tahmin edilmektedir. Covid-19 salgınından öncesi dönemde, Güney Kore'yi ziyaret eden yaklaşık 800.000 turistin bu gruptan etkilendikleri için ziyaret ettikleri belirtilmektedir. Üstelik bu rakam, toplam turist sayısının %7'sini oluşturmaktadır.[5]

Bahsi geçen başarılar, elbette Güney Kore için tesadüf değildir. Çünkü Seul yönetimi, 2012 yılından beri ulusal marka eksikliğini gidermek için çaba sarf etmektedir. "Güney Kore" markasını oluşturmak, basitçe milliyetçi bir hareket olarak adlandırılmamalıdır. Zira çok daha fazlasını içermektedir. Ekonomik faydanın yanı sıra Güney Kore gibi orta ölçekli büyüklükte devletler için vazgeçilmez bir unsur olan yumuşak gücü de sağlamaktadır.

Neticede askerî ittifaklar, savunma sistemlerinin büyüklüğü ve ekonomik yaptırımlar gibi pek çok "yüksek" politikayı ilgilendiren unsurlara rağmen yumuşak gücün devletler için önemi her geçen gün daha da artmaktadır. Güney Kore de bu konudaki başarılı devletlerden biridir.

[1] "How South Korean Pop Culture Can Be a Source of Soft Power", Carnegie Endowment for International Peace, <https://carnegieendowment.org/2020/12/15/how-south-korean-pop-culture-can-be-source-of-soft-power-pub-8341>, (Erişim Tarihi: 21.02.2022).

[2] "Selling South Korea: No 'Sparkling' Brand Image", BBC, <https://www.bbc.com/news/world-asia-16713919>, (Erişim Tarihi: 21.02.2022).

[3] "How Much Money Did Squid Game's Creator Really Make From Netflix?", Looper, https://www.looper.com/651415/how-much-money-did-squid-games-creator-really-make-from-netflix/?utm_campaign=clip, (Erişim Tarihi: 21.02.2022).

[4] "Hallyu to the World: The Incredible Rise of Korean Culture", The Drum, <https://www.thedrum.com/news/2021/10/27/hallyu-to-the-world-the-incredible-rise-korean-culture>, (Erişim Tarihi: 21.02.2022).

[5] "Beyond Security: South Korea's Soft Power and the Future of the U.S.-ROK Alliance in a Post-Pandemic World", Center for Strategic and International Studies, <https://www.csis.org/analysis/beyond-security-south-koreas-soft-power-and-future-us-rok-alliance-post-pandemic-world>, (Erişim Tarihi: 21.02.2022).

ANKASAM ANALİZ

Rusya'ya Olası Petrol Yaptırımları: Körfez, İran ve Hindistan Boyutu

Dünyanın üçüncü en büyük petrol üreticisi olan Rusya, çoğunlukla Doğu Sibirya, Yamal bölgesi ve Tataristan'dan olmak üzere günde yaklaşık 11,3 milyon varil petrol üretimi gerçekleştirmektedir. Bunun 3,45 milyon varilini kendisi tüketirken; geriye kalan 7 milyon varilden fazla ham petrol ve diğer petrol ürünlerini öncelikle boru hatlarıyla ve aynı zamanda tankerlerle yurt dışına ihraç etmektedir.[1] Ancak "Energy Intelligence"nin yayımladığı son rapora göre; Rusya'nın toplam ham petrol ve rafine ürün ihracatının günde yaklaşık 3 milyon varil düştüğü ve önümüzdeki haftalarda günde 2 milyon varil daha azala-

bileceği tahmin edilmektedir. Yani petrol ihracatında toplamda günlük 5 milyon varillik bir düşüş yaşayabilir ve böylece Rusya'nın günlük ihracatı yaklaşık 2,3 milyon varile kadar düşebilir.[2] Bu da Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmeden önceki günlük 7 milyon varillik seviyenin yaklaşık üçte biri demektir.

Petrol satışlarındaki bu düşüşün sebebi, Ukrayna Krizi sebebiyle Rusya'ya getirilen yaptırımların dolaylı bir etkisi olabilir. Henüz Rusya'nın enerji ticaretine doğrudan bir kısıtlama gelmemiştir; ancak yaptırım uygulayan devletler, özellikle

Cenk TAMER
ANKASAM Asya Pasifik Uzmanı

de Batılı ülkeler, Rusya'dan petrol alımını azaltmaya başlamış ve alternatiflere yönelmiştir. Çünkü Moskova'nın 7 milyon varillik günlük petrol ihracatının 4,8 milyon varilli halihazırda Rusya'ya yaptırımları destekleyen Batılı ülkelere gitmektedir. Geriye kalan 2,2 milyon varil ise Rusya'ya yaptırımları desteklemeyen ülkelere gitmektedir. Yani Rusya'nın buradaki 4,8 milyon varillik petrol ihracatını ikame edebilecek yeni alıcılar bulması gerekmektedir. Fakat bu sorun iki taraflıdır. Yani Batılı ülkelerin de Rusya'dan aldığı 4,8 milyon varillik petrolü başkalarından ikame etmesi gerekecektir. Burada Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), İran, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Venezuela, üretimlerini artırarak Rusya'nın söz konusu 4,8 milyon varillik petrolünü ikame edebilir.

Rusya ise Körfez ülkeleri, İran ve diğer petrol üreticisi ülkelerin enerji piyasasında fiyat dalgalanmasına yol açabilecek girişimlerden uzak kalmalarını istemektedir.[3] Bölgesel güvenlik, askeri

işbirliği ve diğer jeopolitik riskler nedeniyle Suudi Arabistan, BAE ve Katar, enerji piyasasında Rusya'ya karşılına alacak hamlelerden kaçınmaktadır. Bu ülkeler, henüz Ukrayna Savaşı başlamadan önce Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'le yapmış oldukları görüşmelerde, petrol üretiminde OPEC+ kurallarına bağlı kalacakları ve enerji piyasasını politize etmeyecekleri hususunda Moskova'ya garanti vermişlerdir.[4] Ancak bu garantiden sonra Körfez ülkeleri, Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu'nda Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısıyla ilgili kınama kararını desteklemişlerdir. Bu tutumdan sonra Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov'un Katarlı mevkidaşı Muhammed bin Abdulrahman El Tanı'yi Moskova'da diplomatik nezaket kuralları dışına çıkarak eli cebinde karşılaması, Körfez Ülkelerine verilen "küçük düşürücü" bir uyarı mesajı olmuştur. Özellikle de Suudi Arabistan ve BAE, petrol üretimlerini günlük 2,5 milyon varile kadar çıkartabilir. Lakin bu ülkeler, küresel petrol fiyatlarını yüksek tutabilmek için üretimi düşük tutmaktadır. Eğer Batılılar, Rusya'dan petrol ithalatını azaltırlarsa;

“**Rusya'nın olası petrol yaptırımlarından çıkabilmesi için elinde birtakım seçenekler olsa da söz konusu satışlarda Ukrayna Krizi öncesi seviyeye dönebilmesi pek mümkün görünmemektedir.**”

Körfez Ülkeleri, onlar için iyi bir alternatif olabilir. Moskova da bu yüzden Körfez ülkeleri üzerindeki baskısını arttırabilir.

Rusya, enerji piyasasında İran'ı kendisine rakip olarak görmeye başlamıştır. Moskova'nın rahatsız olduğu husus; kendisine (olası) petrol yaptırımları gelirken; İran'la nükleer anlaşmaya varılması ve böylece İran'ın dünya pazarına petrol satışlarını yeniden artırmasıdır. İran, yaptırımlar öncesinde günlük 1,3 milyon varil petrol ihraç edebilmekteydi. Üstelik İran'ın deniz yüzeyindeki tankerlerde 65 ile 80 milyon varil petrol depoladığı tahmin edilmektedir.[5] Dolayısıyla Rusya'ya petrol yaptırımı gelmesi halinde İran,

dünyadaki bu enerji açığını bir süreliğine ikame edebilir.

ABD, şimdiden İran'dan petrol alabilmek için harekete geçmiştir. ABD Ulaştırma Bakanı Pete Buttigieg, "İran'dan petrol alımı masada" demiştir.[6] Moskova ise nükleer anlaşma imzalandıktan sonra Rusya ile İran arasındaki herhangi bir ticarete yaptırım uygulanmamasını istemekte ve bu konuda ABD'nin taahhütte bulunmasını talep etmektedir.[7] Washington yönetimi, Tahran'la nükleer anlaşmaya yaklaşmışken; Moskova, bu anlaşmayı bozmaya çalışmakla suçlanmaktadır. Yine de İran'la nükleer anlaşmanın Rusya olmadan P4+1 şeklinde imzalanma ihtimali

vardır. Moskova, bu konuda daha fazla zorluk çıkarırsa Tahran, Rusya'nın bu anlaşmanın tarafı olarak kalmasını istemeyebilir. Kısacası artık Rusya ve İran'ın çözmesi gereken yeni sorunlar vardır.

Ukrayna Krizi nedeniyle azalan petrol ihracatını artırmak için Rusya, şimdi ucuz fiyattan petrol satışına hazır olduğunu duyurmaktadır. Hindistan da bu ucuz petrol fırsatından yararlanmak istemektedir. Bu bağlamda Yeni Delhi yönetiminin Rusya'dan 3,5 milyon varil ham petrolü "büyük indirimlerle" satın alma konusunda Moskova'yla anlaşmaya yaklaştığı iddia edilmektedir.[8] Hindistan, petrol ihtiyacının yüzde 80-85'ini dışarıdan karşılamaktadır. Fakat bu ithalatta Rusya'nın payı (%2-3) oldukça düşüktür. Şimdi Rusya, petrol müşterilerini çeşitlendirmeye çalışmaktadır ve ucuz fiyatlarla Asya'daki müşterilerine daha fazla petrol satmayı planlamaktadır. Böylelikle enerjide Batı'yla olan karşılıklı bağımlılığını azaltmayı amaçlamaktadır. Kısacası Rusya, enerji güvenliğini sağlamak için Hindistan'a daha fazla petrol satmaya sıcak bakmaktadır. Konuyla ilgili Beyaz Saray Basın Sekreteri Jen Psaki, Hindistan'ın Rusya'dan alacağı bu petrolün, yaptırımları ihlal etmeyeceğini söylemiş; ancak "Hindistan'ın nerede durduğuna dikkat etmesi gerektiğini" de sözlerine eklemiştir.[9]

Rusya'nın en büyük endişesi, aynı İran'a yapıldığı gibi, petrol satışlarına "ikincil yaptırımların" gelmesidir. Yani dünya ülkelerinin Rusya'yla petrol alışverişi yapması engellenebilir. Moskova, bu ihtimali göz önünde bulundurmaktadır. Bu yüzden de Rusya'nın yalnızca Asyalı müşterileriyle yeni petrol anlaşmaları yapması yeterli değildir. Aynı zamanda uluslararası para transfer mekanizmalarındaki sorunları ele alması da gerekmektedir. Bu bağlamda Rusya, 2014 yılından beri SWIFT'ten çıkarılma ihtimalini göz önünde bulundurarak kendi sistemi olan SPFS'yi geliştirmekte ve kullanımını yaygınlaştırmaya çalışmaktadır. Bunun yanı sıra Rusya, ikincil yaptırımları delmenin başka yollarını da aramaktadır. Örneğin Çin'le kendi ödeme mekanizması olan CIPS üzerinden ve Ruble-Yuan cinsinden ödemelerin yapılması konusudurken; Hindistan'la Ruble-Rupi cinsinden ve Batı'da iş yapmayan Hintli bankalar aracılığıyla ödemelerin yapılacağı tahmin edilmektedir. Ayrıca Rusya, ödemelerini altın üzerinden veya takas yöntemiyle de gerçekleştirebilir.

Herhalükârda Rusya'nın olası petrol yaptırımlarından çıkabilmesi için elinde birtakım seçenekler olsa da söz konusu satışlarda Ukrayna Krizi öncesi seviyeye dönebilmesi pek mümkün görünmemektedir. Rusya, petrol ve doğalgaz satışlarından yıllık 489 milyar dolar gelir elde ederken; bunun 180 milyar dolarını ham petrol ve diğer petrol ürünleri satışı oluşturmaktadır.[10] Çalışmanın başında belirtildiği gibi, Rusya'nın petrol satışlarının şimdiden günlük 3 milyon varil düştüğü tahmin edilmektedir. Bu düşüşü önleyebilmenin en kısa ve basit yolu, Ukrayna'daki savaşı sona erdirmektir. Eğer petrol satışlarındaki düşüşler aynı hızla devam ederse Rusya, yakında bu seçeneği düşünmeye başlayabilir.

[1] "Here's Where Russian Oil Flows", Washington Post, <https://www.washingtonpost.com/business/2022/03/08/russia-oil-imports-ban/>, (Erişim Tarihi: 19.03.2022).

[2] "Russia's Oil Exports Keep Falling", Energy Intel, <https://www.energyintel.com/0000017f-6590-d580-a37f-f59b521b0000>, (Erişim Tarihi: 19.03.2022).

[3] "Balance of power: Gulf states, Russia, and European energy security", ECFR, <https://ecfr.eu/article/balance-of-power-gulf-states-russia-and-european-energy-security/>, (Erişim Tarihi: 19.03.2022).

[4] Aynı yer.

[5] "İran'ın Denizde Depoladığı Petrol Dünya Pazarına Girmeye Hazır", Tasnim News, <https://www.tasnimnews.com/tr/news/2022/02/26/2672660>, (Erişim Tarihi: 19.03.2022).

[6] "ABD Ulaştırma Bakanı'ndan Tepki Çeken Açıklama: 'İran'dan Petrol Alımı Masada'", Milliyet, <https://www.milliyet.com.tr/dunya/abd-ulasirma-bakanindan-tepki-ceken-aciklama-irandan-petrol-alimi-masada-6712546>, (Erişim tarihi: 19.03.2022).

[7] "Iran Nuclear Talks on Hold over Last-Minute Russian Demands", The Guardian, <https://www.theguardian.com/world/2022/mar/11/iran-nuclear-talks-on-hold-over-last-minute-russian-demands>, (Erişim tarihi: 19.03.2022).

[8] "India Close to Clinching Oil Deal with Russia", Times of India, <https://timesofindia.indiatimes.com/business/india-business/india-close-to-clinching-oil-deal-with-russia/articleshow/90242777.cms>, (Erişim Tarihi: 19.03.2022).

[9] "India not Violating Sanctions on Russia Oil Deal but Think Where You Want to Stand: US", CNBC, <https://www.cnbc.com/india/india-not-violating-sanctions-on-russia-oil-deal-but-think-where-you-want-to-stand-us-12845612.htm>, (Erişim Tarihi: 16.03.2022).

[10] "Russia's Government Can Keep Running Despite NATO Sanctions, Ruble Collapse", News Week, <https://bit.ly/3qjZRH4>, (Erişim Tarihi: 16.03.2022).

ANKASAM ANALİZ

Taliban'ın Safları Temizleme Politikası

Taliban'ın Afganistan'da bazı keyfi infazlar gerçekleştirdiği iddia edilmektedir. Nitekim Afganistan basını, bazı şehirlerde Taliban unsurlarının çeşitli evlere silahlı baskınlarda bulunduğu ve halktan zorla para toplandığını öne sürmektedir. Bu ise Taliban'ın görevini kötüye kullandığı şeklinde eleştirel yorumların yapılmasını beraberinde getirmektedir. Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri Antonio Guterres de Taliban'ın Afganistan'a egemen olduktan sonra genel af ilan ettiğini hatırlatarak af kararına rağmen devrik rejimin güvenlik kurumlarında çalışan 100 kişinin Taliban üyesi kişiler tarafından öldürüldüğünü öne sürmüştür. Taliban yetkil-

ileri ise Guterres'in açıklamalarını yalanlamış ve kendilerinin intikam duygusuyla hareket etmediklerinin altını çizerek keyfi tutuklamalara ve zulme karşı olduklarını açık bir şekilde dile getirmiştir.

İlk aşamada Taliban liderleri, kendisine bağlı güçlerin insan hakları ihlalleri gerçekleştirdiği şeklindeki iddiaları reddetmeye dayalı bir politika izlemiş ve askerlerine de halka iyi davranılmasına yönelik çağrıda bulunmuştur. Bu bağlamda Taliban Savunma Bakanı Molla Yakup Mücahit, Taliban unsurlarının affa sadık kalması gerektiği şeklinde uyarı yaparak affı

**Ahmad Khan
DAWLATYAR**
ANKASAM AF-PAK
Uzmanı

çığneyenleri cezalandıracaklarını belirtmiştir. Fakat Taliban yöneticilerinin inkarlarına ve savaşçılara yönelik telkinlerine rağmen söz konusu politika başarılı olamamıştır. Bu nedenle de Taliban yeni bir yöntem izlemeye başlamıştır.

Bu çerçevede Taliban, Kabil'in düşmesinin beklenmedik bir gelişme olduğunu ifade ederek söz konusu süreçte bazı kişilerin Taliban saflarına katıldığını dile getirmiş ve önceden kendileriyle iltisakı bulunmayan bu şahısların Taliban'ı itibarsızlaştırmaya çalışan eylemler gerçekleştirdiğini söylemiştir.

Nihayetinde Taliban'a bağlı güçlerin davranışlarına yönelik ulusal ve uluslararası tepkilerin artması, organizasyonu bir iç temizlik kararı almaya itmiştir. Bunun akabinde Taliban, 13 Ekim 2021 tarihinde "Taliban Safını Temizleme Komisyonu"nu kurmuştur. Komisyon, Taliban lideri Molla Heybetullah Ahund'un kararıyla Taliban Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve İstihbarat Başkanlığı'nın temsilcilerinden oluşturulmuştur. Komisyona Taliban İstihbarat Başkanı'nın liderlik ettiği açıklanmıştır. Komisyonun ana görevi, Taliban'la ilişkisi belirsiz olup; sicilinde yolsuzluk ve görevi kötüye kullanma bulunan şahısların tasfiye edilmesidir. Bu bağlamda komisyon, söz konusu tanıma uyan kişilerin Taliban'dan uzaklaştırılacağını ilan etmiştir.

Komisyon Başkanı Müftü Latifullah Hakimi ise yaptığı değerlendirmede, Taliban yönetiminin bekası için böyle bir iç temizliğe ihtiyaç duyulduğunu ve gereken tasfiyelerin gerçekleştirileceğini net bir şekilde dile getirmiştir. Hakimi, bu konuda kararlı olduklarını da vurgulamıştır. Daha sonra da komisyon, binlerce Taliban unsurunun soruşturulduğunu ve gerekli adımların atıldığını açıklamıştır.

Konuya ilişkin yaptığı basın toplantısında Hakimi, komisyonun halkın şikayeti ve Taliban'ın incelemeleri neticesinde 4350 kişinin suçlarını tespit ettiğini ve 18 yaşının altında bulunan 130 kişi hariç tüm suçluların Taliban'la ilişkisinin kesildiğini duyurmuştur.

Hakimi, komisyonun görevinin ilerleyen süreçte de devam edeceğini ifade etmiştir. Son olarak Hakimi, ihraç edilen kişilerin askeri ekipman ve araçları kendi çıkarları doğrultusunda kullandığına ve bu şahısların terör örgütü Devletül Irak ve Şam'la (DEAŞ) ilişkilerinin tespit edildiğine de dikkat çekmiştir.[1]

Taliban, görevi kötüye kullanan insanları kendi saflarından uzaklaştırmakla kalmamakta; aynı zamanda devrik rejim döneminde üst düzey mevkilerde bulunan ve yolsuzluğa karışmış olan kişileri de araştırmaktadır. Bu bağlamda Taliban Başbakan Yardımcısı Molla Abdulgani Birader'in aşağıda yer alan açıklamaları son derece önemlidir: [2]

"Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile yürüttüğümüz müzakerelerde ABD, devrik rejimin bazı yetkilileriyle ortak hükümet kurmamızı talep etti. Fakat biz birkaç yozlaşmış kişi yüzünden hükümetimizi itibarsızlaştırmak istemedik."

Anlaşılabileceği üzere Taliban, yolsuzluk ve görevi kötüye kullanma gibi konularda hassas bir yaklaşımı benimsemiş ve kurduğu komisyonla da bu konudaki duruşunu ortaya koymuştur. Bu sürecin Taliban'ın uluslararası meşruiyetine katkı sağlayacağını söylemek mümkündür.

Daha da önemlisi Taliban'ın görevi suistimal eden ve halka zulmeden kişileri tasfiye etmesi ve eski rejimde yolsuzluk yapanlara görev vermemesi, Afgan halkı tarafından memnuniyetle karşılanmaktadır. Dolayısıyla Taliban'ın safları temizleme politikası, organizasyonun halkla olan ilişkisini de kuvvetlendirecek mühim bir adımdır.

Sonuç olarak Taliban, bir iç temizlik sürecine yönelmiştir. Bu temizlik süreci her ne kadar organizasyon içi bir temizlik olsa da devrik rejimin yolsuzluklarını da araştırmayı içermektedir. Bu süreç ise Afganistan'ın geleceğinde görev alacak kişilerin halkla daha sağlıklı ilişkiler kurmasına kapı aralayacaktır. Üstelik safları temizleme politikası, Taliban'ın Afgan halkıyla olan bağlarını da güçlendiren bir sürecin başlangıcı olabilir.

[1] "دندش جارخا «بولطمان» بلطاط ۳۵۰ و رازه راهج: ابلاط فوفص هیفصت نویسی کمک راک نایاب", Khaama Press, <https://www.khaama.com/persian/archives/97623>, (Erişim Tarihi: 21.02.2022).

[2] "مەنکیمن مان د ب ار نابلطاط ماظن: یلبق تلود دس فم یاهه ره ج اب: ردارب الم", Jomhor Nesw, <http://www.jomhornews.com/fa/news/146411/>, (Erişim Tarihi: 21.02.2022).

ANKASAM ANALİZ

Küresel Güç Mücadelesinde Krizin Yeni Adresi: Pasifik Adaları ve Çin'in Stratejisi

20. yüzyılın ortalarından itibaren Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) Sovyetler Birliği'yle girdiği mücadeleyi Soğuk Savaş olarak nitelendiren akademisyenler, Soğuk Savaş sonrası dönemi de ABD merkezli tek kutuplu dünya düzeni şeklinde adlandırmıştır. 1990'lı yıllarda başlayan bu düzen, zaman içinde zayıflamış ve özellikle de Çin'in yükselişiyle tekrardan çok kutuplu bir yapıya evrilmeye başlamıştır.

Çin'in yükselişi ve paralel olarak Atlantik sistemine karşı attığı adımlar, ABD ile Çin arasındaki ilişkileri giderek bozmuştur. İki ülke arasındaki mücadelenin yansıdığı en önemli bölge ise Pasifik Okyanusu'dur. Şi Cinping'in Çin Devlet Başkanı olduğu 2013 senesinden itibaren Pekin, Kuşak-Yol Projesiyle ekonomik alanda gücünü arttırırken; donanmasının modernizasyonu ve yeni savaş gemileri vesilesiyle askeri yeteneklerini de eş zamanlı olarak geliştirmiştir. Pekin'in artan bu

Mustafa Cem KOYUNCU
ANKASAM Asya Pasifik Araştırma Asistanı

gücü; Güney Çin Denizi, Tayvan, Pasifik Okyanusu ve bölgede bulunan Ada devletleri üzerinde yeni güvenlik algılamaları yaratmıştır.

Kara, deniz, hava ve uzaydan gelebilecek saldırılara karşı önleme görevi gören savunma yeteneğinin[1] yanında, donanma gücünün de giderek artmasıyla Pekin, ABD'nin Pasifik'te bulunan ve "mızrağın ucu" olarak anılan Guam'da dahil olmak üzere birçok askeri üssüne saldırı ya da gelebilecek askeri hareketlere karşı savunma yeteneği kazanmıştır.

Her ne kadar önemli bir savunma kapasitesine sahip olsa da Çin, kendi kıyısından uzaklaştığı ve karada kurulu füzelerin menzilden çıktığı oranda güçsüzleşmektedir. Bu noktada coğrafyanın stratejileri etkileme ve değiştirme gücü bir kere daha karşımıza çıkmaktadır. Pasifik Okyanusu; Hint, Atlantik ve Arktik Okyanuslarının toplam büyüklüğüne sahip dünyanın en büyük coğrafi alanıdır. Bu büyüklüğü onun mesafenin zorbalığı/zorluğu olarak anılmasına yol açmıştır. Bu sulara, ikmal duraklarına ve manevra kabiliyetine sahip olmayan donanmalar, kanatları olmayan kuşlar gibi hareket edebilirler. Pekin'deki karar alıcılar da bu durumun farkındadır. Söz konusu gerçeklikten hareketle, Pekin'in son dönemde Pasifik Okyanusu'nda bulunan küçük ada devletlerine yakın kıyısında bulunan Güney Çin Denizi'ndeki deniz yetki taleplerinin aksine; ekonomik ve diplomatik açıdan yaklaşması, coğrafyanın-mesafenin özelliğinden kaynaklanmaktadır.

14 ülkeden oluşan Pasifik'teki ada ülkeleri, Çin-ABD rekabetinde giderek önemli bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda ada ülkeleri üzerindeki gücünü arttırmak isteyen Çin, 21 Ekim 2021 tarihinde diplomatik ilişkilerinin bulunduğu ülkelerle çevrimiçi olarak ilk Dışişleri Bakanları toplantısını gerçekleştirmiştir.[2] Toplantının sonunda açıklanan ortak bildiride karşılıklı saygı ve ortak gelişmeyi içeren stratejik ortaklık vurgusu ön plana çıkmıştır. Çin'in yıllardır bölge devletleriyle olan diplomatik ilişkilerini geliştirmesi ve bölgedeki ekonomik yatırımları, Pasifik ülkelerinde olumlu karşılanmıştır. Nitekim 2019 yılında Kiribati ve Solomon Adaları'nın Pekin'le diplomatik ilişkiler kurmak için Tayvan'la ilişkilerini koparması ve "Tek Çin" politikasını benimsemesi, Çin'in attığı adımların kendi açısından olumlu olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Çin ile Pasifik'teki ada ülkeleri arasında ticaret ve yatırım alanında da önemli bir ivme yakalanmıştır. 2020 yılında Çin ile Pasifik'teki ada ülkeleri arasındaki ticaret, bir önceki yıla kıyasla yüzde 1,3 artışla 9 milyar dolar olmuştur. 2020 yılının sonuna kadar Çin, bu devletlerle 18,4 milyar dolarlık mühendislik sözleşmeleri imzalamış ve mevzu bahis sözleşmelerin 12,7 milyar dolarlık bölümünü tamamlamıştır.[3] Ayrıca Guardian tarafından açıklanan verilere göre Çin, 2019 yılında bölgenin ihrac ettiği toplam deniz ürünlerinin ve minerallerin yarısından fazlasını ithal etmiştir.[4] Covid-19 salgının etkisinden hissedildiği dönemde bile ticaret rakamlarının artması, Çin'in bölgeyi stratejik bir alan olarak gördüğünü teyit etmektedir.

Çin'in bölgeye yönelik yatırımları, ticari ilişkileri ve uyguladığı yumuşak güç diplomasisi, dünyanın birçok bölgesinde olduğu gibi Pasifik ülkelerindeki statükoyu da değiştirmiştir. 2019 yılında Kiribati ve Solomon Adaları, Pekin'le diplomatik ilişkiler kurmak için Tayvan'la ilişkilerini kesmiş ve Pekin'in "Tek Çin" politikasına yönelmiştir. Bu sayede 14 ada ülkesinin 10'u Çin'i tanıyan; sadece Marshall, Palau, Nauru ve Tuvalu Adası Tayvan'ı tanımaktadır. Bununla birlikte Solomon Adası'nda yaşanan son gelişmeler de güç dengesinin değiştiğine işaret etmektedir. 2019 yılında Tayvan'la diplomatik ilişkileri kesmesi nedeniyle eleştirilerin odağı haline gelen Başbakan Manasseh Sogavare, 2021 yılının Kasım ayında protestolarla karşı karşıya kalmıştır. Ekonomik gerekçelerle başlayan protestolar, adanın birçok bölgesine yayılmıştır. Protestoları bastırmak için Avustralya, Papua Yeni Gine, Yeni Zelanda ve Fiji'den güvenlik yardımı talep eden Solomon Adası Hükümeti aynı zamanda Çin'den de yardım talep etmiş ve bu teklif, Pekin yönetimi tarafından olumlu karşılanmıştır.[5] Bu da Çin'in artan nüfuzunu gözler önüne sermiştir.

Bölgedeki devletlerin giderek Çin'e daha sıcak bakması ve bağımlı hale gelmesinin nedenlerinden biri, Pekin tarafından verilen krediler ve bunların geri ödemeleridir. Çin kredileri, Tonga'nın toplam dış borç yükünün yüzde 60'ından fazlasını, Vanuatu'nun dış borcunun neredeyse yarısını oluşturmaktadır. Toplam dış borcunun yaklaşık dörtte birine denk gelen 590 milyon dolarla Papua Yeni Gine, Çin'e en borçlu ülke durumundadır.[6] Samoa Adası da borcunun yüzde 40'ına denk gelen 386,5 milyon dolar tutarında Çin'e yönelik borçla karşı karşıyadır.

Pasifik adaları bölgesi; münhasır ekonomik bölgesinin genişliğiyle, önemli deniz yollarının merkezinde bulunmasıyla ve deniz altından geçen telekomünikasyon kablolarının varlığıyla, büyük güç rekabetinin yaşandığı bir alan olarak ön plana çıkmaktadır. ABD-Japon-

“**ABD ve müttefiklerinin bölgede artan Çin etkisine bir cevap vereceği düşünülendiğinde, geleneksel güç yapısının bir kırılma yaşayacağı ve iç ve dış müdahalelerin artacağı öne sürülebilir.**”

ya-Avustralya etkisindeki mevcut güç dengesinin Çin'in hamleleriyle sınanması, Özgür ve Açık Hint-Pasifik Stratejisi'ni savunan mevzu bahis ülkeler tarafından bir meydan okuma olarak görülmüştür. Özellikle de Beyaz Saray Hint-Pasifik Koordinatörü Kurt Campbell'in Çin'in zikredilen bölgede bir askeri üs arayışında olduğunu öne sürmesi, ABD ve müttefikleri tarafından milli güvenlik tehdidi şeklinde görülmektedir.[7]

Söz konusu gelişmeler ışığında, bölgedeki ada ülkelerinde Çin-Batı rekabetinin artacağını söylemek yanlış olmayacaktır. ABD ve müttefiklerinin bölgede artan Çin etkisine bir cevap vereceği düşünülendiğinde, geleneksel güç yapısının bir kırılma yaşayacağı ve iç ve dış müdahalelerin artacağı öne sürülebilir. Hem ABD hem de Çin için ana amaç, giderek kamplaşan uluslararası siyasette kendi safına müttefik eklemektir. Pasifik Okyanusu'nun merkezinde önemli bir jeopolitik etkiye sahip ada ülkelerinin, dahil olacağı ittifaka ciddi bir avantaj sağlayacağını bilen ABD ve Çin, bölgeye olan angajmanlarını giderek arttıracaktır.

[1] David C. Gompert, "Sea Power and American Interests in the Western Pacific", Rand Corporation, s. 8.

[2] "Joint Statement of China-Pacific Island Countries Foreign Ministers' Meeting", Ministry of Foreign Affairs, the People's Republic of China, https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/2649_665393/202110/t20211021_9604831.html, (Erişim Tarihi: 09.02.2022).

[3] Wang Yi, "China Should Step up Support for Samoa, Other Pacific Island Nations", Global Times, <https://www.globaltimes.cn/page/202112/1242926.shtml#:~:text=At%20the%20end%20of%202020,slander%20by%20some%20Western%20countries,> (Erişim Tarihi: 09.02.2022).

[4] Josh Nicholas, "The \$3bn Bargain: How China Dominates Pacific Mining, Logging and Fishing", The Guardian, <https://www.theguardian.com/world/2021/may/31/the-3bn-bargain-how-china-dominates-pacific-mining-logging-and-fishing>, (Erişim Tarihi: 09.02.2022).

[5] "Solomon Islands Accepts Chinese Offer for Riot Police Assistance", Nation World News, <https://nationworldnews.com/solomon-islands-accepts-chinese-offer-for-riot-police-assistance/>, (Erişim Tarihi: 09.02.2022).

[6] Charlotte Greenfield-Jonathan Barrett, "Payment Due: Pacific Islands in the Red as Debts to China Mount", Reuters, <https://www.reuters.com/article/us-pacific-debt-china-insight-idUSKBN1K2J4>, (Erişim Tarihi: 09.02.2022).

[7] Alexander B. Gray, "The Pacific Shouldn't Be a 'Strategic Surprise'", Foreign Policy, <https://foreignpolicy.com/2022/01/25/us-china-indo-pacific-military-strategy/>, (Erişim Tarihi: 09.02.2022).

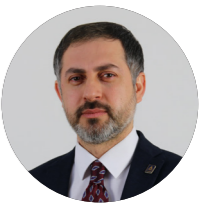
ANKASAM ANALİZ

Ukrayna Savaşı'nda Putin'in "B Planı"

21 Mart 2022 tarihinde The Wall Street Journal (WSJ) Gazetesi, Beyaz Saray yetkililerinin açıklamalarına atıfta bulunarak, Rusya'nın Ukrayna'ya karşı hızlı bir zafer kazanamamasının ardından yeni bir stratejiye yöneldiğini ve Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in "B Planı"na geçtiğini öne sürmüştür.

WSJ, Moskova'nın artık başkent Kiev'i de ele geçirmeyi amaçlamadığını ve Ukraynalı yet-

kilileri güney ve doğu topraklarını "teslim etmeye" zorlamak istediğini aktarmıştır. Bu amaca ulaşması durumunda Rusya'nın batı kısmı ile Kırım Yarımadası arasında bir "kara köprüsü" sağlamış ve Donbas üzerindeki kontrolünü genişletmiş olacaktır. Buna göre Putin, Ukrayna Devlet Başkanı Vladimir Zelenski'ye Kremlin'in taleplerini kabul ettirmek için Ukrayna şehirlerini bombalamaya devam edecektir.WSJ'ye göre, Rusya'nın amaçlarından biri de Ukrayna'nın

Dr. Sabir ASKEROĞLU
ANKASAM Avrasya Uzmanı

tarafsız statüsünü kabul ettirmeye zorlamaktır. Eğer Putin'in "güney toprakları" üzerindeki kontrolü ve tarafsızlık talepleri reddedilirse, Rus askerlerinin işgal ettiği tüm toprakları elinde tutmaya çalışacak ve savaşı sürdürecektir.

WSJ, Putin'in "B Planı" ve yeni stratejisiyle ilgili yorumların istihbarat topluluğu tarafından yapılan resmi bir değerlendirmenin sonucu olmadığını, gizli bilgilere erişimi olan bazı Beyaz Saray yetkililerinin görüşü olduğunu hatırlatmaktadır.[1]

Rusya'nın Ukrayna'ya karşı başlattığı savaşa dair politikasında bazı değişiklikler yaşandığı görülmüştür. Bu değişimlerden en önemlisi, Rusya ile Ukrayna arasında savaşa son vermek amacıyla doğrudan müzakerelerin başlaması olmuştur. Rusya, daha önce güvenlik meselelerinde Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nü (NATO) muhatap olarak kabul etmekteydi. Ukrayna'yı ise Washington tarafından yönlendirilen ve ABD'nin Rusya'ya karşı jeopolitik hedeflerine hizmet eden edilgen bir aktör olarak görmekteydi. Görüşmelerin başlaması, Rusya'nın bu fikirlerden uzaklaştığını göstermektedir.

Rusya'nın Ukrayna politikasındaki ikinci değişiklik, savaşın başlamasıyla birlikte ilan edilen hedeflerle ilgili olmuştur. 24 Şubat 2022 tarihinde askeri müdahale kararı alındığında Rusya, bu "özel operasyon"un birkaç amacını sıralamıştır. 1. Ukrayna'nın askersizleştirilmesi/silahlardan arındırılması. 2. Ukrayna iktidarının devrilmesi. 3. Ukrayna halklarının kendi kaderini tayin hakkının temin edilmesi, 4. Kiev'de nükleer silahların ortaya çıkmasına izin verilmemesi. 5. NATO üyeliğine izin verilmemesi.[2]

Savaşın başlamasının ikinci gününde; yani 25 Şubat 2022 tarihinde Ukrayna Cumhurbaşkanlığı Ofisi Başkan Başdanışmanı ve Ukrayna müzakere heyeti üyesi Mihailo Podolyak, "Rusya'nın savaşı sona erdirmeye karşılığında ülkenin "tarafsızlık statüsünü" görüşebileceğini" açıklamıştır.[3] Fakat Rusya, askeri faaliyetlerini sürdürmeye devam etmiştir. Savaşın onuncu gününde çatışma sahasında yaşanan değişimler ise Kremlin'in planlarını etkilemeye başlamıştır.

5 Mart 2022 tarihinde Ukrayna Savunma Bakanı Aleksey Reznikov, Rusya'nın askeri kaynaklarının tükenmeye başlaması, taarruzdaki yavaşlama ve Ukraynalıların direnişi nedeniyle Kremlin'in 48 saat içinde Ukrayna'yı fethetme, büyük şehirleri ele geçirme, iktidarı devirme ve Ukrayna'yı Rusya'ya katma planlarının başarısız olduğunu ve taktik değişikliğine gitmeye başladığını söylemiştir.[4]

17 Mart 2022 tarihinde Moskova yetkilileri, Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmeyi, devletini yok etmeyi veya cumhurbaşkanını devirmeyi amaçlamadığını açıklamıştır. Bundan iki gün sonra 19 Mart 2022 tarihinde Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov, bu savaşın "Ukrayna'nın güvenliğini garanti eden tarafsızlık statüsünün de dâhil olduğu kapsamlı belgelerin imzalanmasıyla sona ermesini"umduğunu söylemiştir.[5] 19 Mart 2022 tarihinde Podolyak, Rusya ile Ukrayna'ya karşı savaşı sona erdirmeye konulu müzakerelerde Moskova'nın tutumunun daha "makul" hale geldiğine dair işaretler aldıklarını; fakat bu sürecin (görüşmeler ve savaşın) en az birkaç hafta daha devam edebileceğini söylemiştir.[6]

20 Mart 2022 tarihinde yaptığı açıklamasında Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ise Rusya ve Ukrayna'nın temel konularda anlaşmaya yakın olduğunu, Ukrayna'nın tarafsızlık statüsü karşılığında güvenliğinin garanti edilmesini istediğini, garantör ülkelerin de Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin (BMGK) daimi üyeleriyle birlikte Türkiye ve Almanya'nın da olabileceğini açıklamıştır.[7]

Rusya-Ukrayna normalleşmesi için arabuluculuk yapmaya çalışan ve barış anlaşmasının imzalanabilmesi adına tarafları Kudüs'e davet eden İsrail Başbakanı Naftali Bennet, Rusların artık ne Zelenski iktidarını devirmeyi ne de Ukrayna'yı tamamen silahsızlandırmayı talep ettiklerini; ayrıca Ukrayna'nın da artık NATO üyeliğine ihtiyaç duymadığını açıklamıştır.[8] Podolyak, Rusya'yla yapılan görüşmelerde kilit konuların ateşkesin yapılması, güvenlik garantileri, Rus birliklerinin geri çekilmesi ve "tartışmalı bölgelerde (Kırım ve Donbas) siyasi bir çözüm" olduğunu kaydetmiştir.

Rusya ile Ukrayna arasındaki en sorunlu alanlar, Rusya'nın işgali veya kontrolü altındaki Kırım ve Donbas bölgesidir. Rusya, Ukrayna'dan Moskova'nın Kırım üzerindeki "egemenliğini" ve Donbas'daki ayrılıkçı Donetsk ve Luhansk bölgelerinin de "bağımsızlıklarını" tanımasını ve onlarla görüşmeler yapmaya başlamasını istemektedir. Ukrayna ise hiçbir bölgeyi Rusya'ya taviz olarak vermeyeceklerini savunmak-

tadır.[9] Ukrayna, Rusya'yla uzlaşmanın sağlanması için öncelikle güvenlik garantilerinin imzalanması, ondan sonraki aşamada ise Kırım ve Donbas sorunlarının çözülmesine odaklanılması gerektiğine inanmaktadır.[10]

Bir taraftan Rusya'nın Ukrayna'yı işgali devam ederken; buna karşı Ukrayna da Rusya'ya ağır kayıplar verdirerek onu sınırlamaya çalışmaktadır. Ukrayna sahasında yaşanan askeri gelişmeler, uluslararası toplumun baskıları ve diplomatik görüşmelerde tarafların bazı konularda uzlaşmaya yaklaştıkları görülmektedir. Ukrayna'ya güvenlik garantisi verilmesi karşılığında ülkenin tarafsız devlet statüsünü benimsemesi, Rusya tarafından olumlu karşılanmaktadır. Fakat mevcut durumda Rusya'nın en önemli hedefi, Kırım'ın "Rusya toprağı" olarak tanınmasıdır. Ancak Ukrayna, toprak bütünlüğünden herhangi bir taviz vermeyeceğini göstermektedir. Kiev'in önerisi; tartışmalı bölgelerin Ukrayna toprakları içinde ortak bir şekilde yönetilmesi modeli yönündedir. Moskova ise nihai anlaşmanın kapsamlı olmasını ve Kırım ile Donbas bölgelerinin statülerinin de dâhil edilmesini istemektedir.

Sonuç olarak Rusya'nın Ukrayna konusunda strateji değişikliğine gittiği aşikardır. Kremlin'in bu kararını etkileyen en önemli faktör, savaş sahasındaki gelişmeler olmuştur. Rusya'nın savaş kaynaklarının azalması, ilerleyişinin Ukrayna Ordusu tarafından durdurulması ve görüşmelerin sonuçsuz kalması, Rusya'yı işgal altında tuttuğu toprakları kontrol etmekle sınırlı kalacak bir politikaya yönlendirebilir. Bunun yanı sıra hava saldırıları ve düşük yoğunluklu çatışmaları devam ettirecektir. Bu da Ukrayna Savaşı'nı "ne savaş ne de barış" durumuna getirerek krizi çözümsüz kılacaktır.

[1] "У США и Британии разные данные о планах Путина на Киев", ZN.UA, <https://zn.ua/UKRAINE/putin-uzhe-ne-stavit-tsel-zakhvatit-kiiev-on-khochet-zastavit-ukrainu-sdat-juzhnye-i-vostochnye-territorii-wsj.html>, (Erişim Tarihi 21.03.2022).

[2] "Путин объявил о начале военной операции на Украине", TASS, <https://tass.ru/politika/13825671>, (Erişim Tarihi 22.03.2022).

[3] "Советник Зеленского сообщил о готовности Киева обсуждать с Москвой нейтральный статус Украины", Kommersant, <https://www.kommersant.ru/doc/5230828>, (Erişim Tarihi 22.03.2022).

[4] "Резников: военные ресурсы врага в Украине заканчиваются, дальше будет логистический коллапс", Interfax-Ukraina, <https://interfax.com.ua/news/general/807521.html>, (Erişim Tarihi 22.03.2022).

[5] "Лавров надеется, что операция на Украине завершится подписанием всеобъемлющих документов", TASS, <https://tass.ru/politika/14123651>, (Erişim Tarihi 21.03.2022).

[6] "«Позиция Москвы стала более адекватной». Мирные переговоры с Россией могут продолжаться несколько недель — Подоляк", NV, <https://nv.ua/world/geopolitics/podolyak-peregovory-s-rossiey-mogut-prodolzhatsya-neskolko-nedel-novosti-ukrainy-50226491.html>, (Erişim Tarihi 21.03.2022).

[7] "Çavuşoğlu: Rusya-Ukrayna temel konularda anlaşmaya yakın", Bloomberg, <https://www.bloomberght.com/cavusoglu-rusya-ukrayna-temel-konularda-anlasmaya-yakin-2302059>, (Erişim Tarihi 21.03.2022).

[8] Lahav Harkov, "Bennett: Russia no longer wants to replace Zelensky or demilitarize Ukraine", The Jerusalem Post, <https://www.jpost.com/breaking-news/article-701889>, (Erişim Tarihi 21.03.2022).

[9] "«Позиция Москвы стала более адекватной». Мирные переговоры с Россией могут продолжаться несколько недель — Подоляк", NV, <https://nv.ua/world/geopolitics/podolyak-peregovory-s-rossiey-mogut-prodolzhatsya-neskolko-nedel-novosti-ukrainy-50226491.html>, (Erişim Tarihi 21.03.2022).

[10] "Зеленский: Вопрос Крыма, Донбасса надо решать после получения Киевом гарантий безопасности", Vzglyad, <https://vz.ru/news/2022/3/22/1149729.html>, (Erişim Tarihi 21.03.2022).

ANKASAM ANALİZ

Rusya-Ukrayna Savaşı'nda Sırbistan'ın Konumu

Rusya-Ukrayna Savaşı'nın başından itibaren Sırbistan'ın kararlı bir tavır almadığı gözlemlenmektedir. Belgrad-Moskova hattındaki ilişkileri, iki Slav ve Ortodoks ulus arasındaki geleneksel bir ittifak şeklinde tanımlamak mümkündür. Zira Avrupa Birliği (AB) üyeliğine aday olan Sırbistan, yalnızca Ukrayna'nın egemenliğine saygı duyduğunu belirtmekle kalmıştır. Ayrıca bölgede etkisini gösteren Sırp radikal gruplar, Rusya'nın Ukrayna'yı işgalini desteklemekte ve "Ruslar ve Sırlar kardeşler" sloganlarıyla yürüyüşler düzenlemektedir. Öte yandan halkın diğer kesimi-

minin Ukrayna'yı desteklemesi de toplumu ikiye bölmüştür. Süreç böyle ilerlerken; savaşın yarattığı yeni sistem ve jeopolitik ortamda Belgrad'ın tamamen Avrupa'ya ve beraberinde Batı'ya mı yöneleceği; yoksa Rusya'nın yanında mı yer alacağı merak konusudur.

Dış politikasında AB, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Rusya ve Çin'e eşit mesafe ilkesiyle hareket eden Sırbistan, konumunu tarafsız bir devlet olarak açıklamaktadır. Ayrıca ülke, askeri açıdan tarafsız kalmaya ve Kuzey Atlantik Ant-

**Selinay
İLGAZ**

laşması Örgütü (NATO) ya da diğer askeri ittifaklara katılmaktan kaçınmaya kararlı görünmektedir. Özellikle de Rusya boyutu değerlendirildiğinde ne 2014 yılının başında AB'yle müzakerelerin başlaması ne de o dönemde Ukrayna'da büyüyen kriz, Sırbistan'ın Rusya'yla olan yakın ilişkilerine zarar vermiştir. Moskova yönetiminin Sırbistan'ın Kosova konusundaki iddiasını sağlam bir şekilde desteklemesi ve Kosova'nın bağımsızlığının Birleşmiş Milletler'de (BM) resmi olarak tanınmasını engellemesi, iki ülkenin müttefik olarak kalmasını sağlamıştır. Ancak değişen uluslararası ortamda Moskova ve Brüksel'e eşit mesafede yaklaşma stratejisi, Sırbistan'ı iki taraf arasında anlaşmazlığa sürüklediği için birtakım riskleri de beraberinde getirmiştir. Yine de enerji birliği oluşturma gibi hedefler göz önüne alındığında, ülkenin AB'yle entegrasyonu önem arz etmektedir.

Sırbistan ve Rusya'nın Slav ve Ortodoks mirası ve 20. yüzyıldaki dünya savaşlarında tesis edilen ittifak üzerinden tarihsel olarak da temellendirilebilir. İki ülke arasındaki münasebetler, 2013 yılında "stratejik ortaklık" düzeyine yükselmiştir. Bu süreçte Sırbistan'ın AB üyelik müzakereleri başlamış olmasına rağmen ülke, 2014 yılında Kırım'daki referandumu geçersiz sayan BM kararına oy vermemiştir. Günümüzde de Moskova'nın Sırbistan'daki etkisi, ülkenin enerji sektörünün önemli kısmının Rus petrol ve doğalgazıyla sağlaması kapsamında devam etmektedir. Sırbistan'ın Rus doğalgazına olan bağıllığı % 89 seviyesindedir. Nitekim Sırbistan Cumhurbaşkanı Aleksandar Vucic, 2021 yılında yaptığı bir konuşmada durumu şu şekilde özetlemiştir:[1]

"Bizim için önemli olan Avrupa yoludur. Ancak Sırbistan her zaman dostlarına değer verdi ve baskıya dayanmanın zor olduğu zamanlarda bile dostlarımıza asla sırtımızı dönmedik. Bu yüzden Sırbistan doğalgazını Avrupa'nın en düşük fiyatına alıyor. Ayrıca Kosova ve Metoçya konularında da Rusya'yla olan dostluğu reddetmeyeceğiz"

Burada dikkat çekilmesi gereken bir diğer konu da Sırların büyük bir kesiminin Rusya'yı dost olarak görmesidir. Bu doğrultuda Balkanların farklı bölgelerinde yaşayan Sırların Rusya-Ukrayna Savaşı'nda Moskova'yı desteklediği görülmektedir. Savaş sürecinde söz konusu destekçiler zaman zaman gösteri yürüyüşleri düzenlemişlerdir. Genellikle Sırp radikal gruplar tarafından yapılan gösterilerde "Ruslar kardeşimizdir" söylemleri ön plana çıkmıştır. Bölgede Rus yanlılığıyla bilinen "Halkın Devriyeleri", gösterilerde adından söz ettiren radikal bir gruptur. Grup, yapılan eylemlerden birinde Sırbistan'da Rusya'ya yaptırım kararı alınır, tekrar gösteri düzenleneceğini ve bu sefer gösterici sayısının iki kat daha fazla olacağını belirtmiştir. Halkın Devriyeleri'nin tem-

silcisi Damjan Knezevic, yapmış olduğu bir konuşmada gösterilerin amaçlarını şu şekilde belirtmiştir:[2]

"1992 yılında bize, bugün de Rusya'ya baskı yapmaya çalışanlar bilsin ki Slav ruhunu taşıyanlar için yapılan baskının etkisi, 'okyanustaki bir damla su' gibidir. Rusya'ya ve Belarus'a yaptırım uygulayacak bir Sırp yok"

Ayrıca diğer radikal gruplar gibi Halkın Devriyeleri'nin de Kosova ve Metoçya konularında ön plana çıktıkları gözlemlenmiştir. Sırlardaki bu Rus sempatanlığının Rusya'nın Sırbistan-Kosova arasındaki anlaşmazlıkta, Sırlara destek olmasıyla da ivme kazandığı söylenebilir. Ayrıca tarihten gelen yakınlık, Sırların yaşadığı savaşlarda Rusların kendilerini destekledikleri düşüncesi de bu sempatinin sürekliliğini sağlamıştır.

Kısacası Sırbistan Hükümeti, Batı'yla ilişkileri koparmamaya çalışırken; Rusya yanlısı destekçi tabanına da hitap etmeye özen göstermektedir. Çünkü Rus işgali, Sırbistan'da yapılacak parlamento ve cumhurbaşkanlığı seçimlerinden haftalar önce başlamıştır. Bu tarih, ülkede ciddi bir Rusya yanlısı kesim varken; Vucic'in hareket alanını daraltan bir etken olmuştur. Ruslar tehditten ziyade müttefik olarak görüldüğü için onlara karşı herhangi bir yabancılaşma, Doğu Avrupa'daki diğer ülkelerin aksine; ülkedeki Rus yanlıları için istenmeyen bir karar olacaktır. Bu yüzden de yıllardır hassas bir denge kurmayı başaran Vucic'in Rusya'ya sırtını dönmesi, 2022 yılının Nisan ayında yapılacak seçimlerde sandıkta onun istemediği sonuçlar doğurabilecektir. Bu bağlamda herhangi bir yanlış adım da Sırbistan'ın AB üyelik yolundaki çabalarını boşa çıkarabilecektir.

Sonuç olarak Vucic'in Rus işgalinin ilk günlerinde dile getirdiği "Son üç günde 10 yıl yaşlandım" ve "Ülkemizin bir konumu var ve elimizden geldiğince koruyacağız." gibi söylemleri,[3] mevcut süreci özetleyecek niteliktedir.

[1] "Serbia Will Never End Its Friendship with Russia-president" TASS, https://tass.com/world/1367373?utm_source=google.com&utm_medium=organic&utm_campaign=google.com&utm_referrer=google.com, (Erişim Tarihi: 17.03.2022).

[2] "Brothers FOREVER: Many in Serbia Back Russia amid Global Outcry", France 24, <https://www.france24.com/en/live-news/20220309-brothers-forever-many-in-serbia-back-russia-amid-global-outcry>, (Erişim Tarihi: 18.03.2022).

[3] Aynı yer.

ANKASAM ANALİZ

Almanya'nın F-35 Alım Kararına Fransa'nın Yaklaşımı

14 Mart 2022 tarihinde Almanya Savunma Bakanı Christine Lambrecht, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) merkezli Lockheed Martin firmasının ürettiği F-35 Lightning II savaş uçağından 35 adet alacağını duyurmuştur. Rusya'nın Ukrayna'ya müdahalesi sonrasında Almanya'nın güvenlik politikasında bir dönüşüm yaşanmış ve Almanya Başbakanı Olaf Scholz, "Özgürlüğümüzü ve demokrasimizi korumak için ülkemizin güvenliğine önemli oranda yatırım yapmamız gerektiği açıktır." diyerek Alman Ordusu'nun

modernizasyonu için 100 milyar avroluk bir fon oluşturma kararı aldıklarını açıklamıştır.[1] Dolayısıyla F-35 alımına yönelik talebin temelini bu karar oluşturmaktadır. Maliyetinin yaklaşık 4 milyar avro olacağı belirtilen F-35'lerin, Alman Hava Kuvvetleri'nin envanterinde 40 yıldan fazla süredir bulunan ve atom bombası taşıma potansiyeline sahip olan Tornada savaş uçaklarının yerini alması hedeflenmektedir.[2]

Fransa açısından Almanya'nın bu kararı, önce-

Gamze BAL

likle tarihsel perspektiften değerlendirilebilir. Avrupa'da 1870-1871 yıllarındaki Fransa-Prusya Savaşı, 1914-1918 senelerindeki Birinci Dünya Savaşı ve 1939-1945 yılları arasındaki İkinci Dünya Savaşı göz önüne alındığında, Almanya'nın Fransa'ya yönelik revizyonist bir politika benimsediği ve çerçeve biraz daha genişletildiğinde, Almanya'nın revizyonist politikalarının tüm dünyada yıkıcı sonuçlarının olduğu görülmektedir.

Bu bağlamda Fransa, Almanya'nın silahsızlandırılmasını toprak bütünlüğünün ve egemenliğinin devamı açısından önemli bir tedbir olarak ele almıştır. İlerleyen zamanlarda Fransa, Almanya'nın kontrollü silahlanmasını desteklerken; bağımsız anlamda askeri bir devlet olmasını engellemek üzerine politika oluşturmuştur.

Silahlanma hamlesi, Almanya'yı geçmişte gerçekleştirmek istediği idealleri tekrar hayata geçirme konusunda tetikleyebilir. Dolayısıyla Almanya'nın silahlanması, Fransa'nın güvenliği açısından tehdit oluşturabilir.

Diğer yandan Fransa, Avrupa Birliği (AB) içinde lider bir ülke olarak var olmak istemiştir. Özellikle de Fransa, kendi öncülüğünde bir Avrupa Ordusu kurulması yönünde istekli bir üye olmuştur. Charles de Gaulle'den Emmanuel Macron'a kadar Fransa liderleri, AB'nin kendi ordusunu kurması ve savunma alanında herhangi bir devlete ya da örgüte bağımlı olmadan özerk hareket etmesi gerektiğine inanmıştır. Ancak üye ülkeler arasında Avrupa güvenliğinin NATO şemsiyesi altında sağlanması gerektiğini düşünen üyelerin kabul etmemesi nedeniyle AB'de bir Avrupa Ordusu oluşturulamamıştır.

Her ne kadar 21 Mart 2022 tarihinde kabul edilen Stratejik Pusula'da 5 bin kişilik bir Avrupa Ordusu öngörülmüş olsa da geçmiş girişimler, AB'nin bu konuda başarısız olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla pusuladaki bu hedefin gerçekleşme ihtimalinin düşük olduğunu söylemek mümkündür.

Fransa ve Almanya, 20 Şubat 2020 tarihinde anlaştıkları Gelecek Nesil Hava Muhabere Sistemi (FCAS) ile Avrupa'nın önemli savunma projesini başlatmışlardı. Söz konusu proje, stratejik olarak özerk bir AB varlığını sağlamak için önemli görülmüştür. AB'nin kendi topraklarının savunmasından sorumlu olması, misyonlarını ve operasyonlarını, diğer uluslararası kuruluşların veya aktörlerin desteğine ihtiyaç duymadan konuşturulma yeteneğine sahip olması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda AB'nin savunma ve askeri ihtiyaçlarını karşılayacak etkili bir Avrupa savunma sanayisi tarafından desteklenmesi gerektiği

düşünülmüştür. Geliştirilecek olan yeni nesil silah sistemi ile Almanya Eurofighter uçağını; Fransa ise Rafale jet avcı uçağını ikame etmeyi planlamıştır. Proje müzakereleri başarılı bir şekilde gerçekleşse de Fransa ve Almanya'nın projeye yönelik yaklaşımında farklılıklar bulunmaktadır. Fransa için FCAS, ülkenin nükleer caydırıcılık görevinde önemli bir rol oynarken; savunma ve saldırı amaçlı ulusal yeteneklerin geliştirilmesinde ilk adımı temsil etmiştir. Almanya için ise proje yalnızca savunma amaçlı değerlendirilmiştir.[3] İki ülke drone, sensör ve uzak taşıyıcıların geliştirilmesi de dahil yeni nesil savaş uçağı üretiminde hemfikir olsalar da projeye farklı yaklaşmaktadır. Bu çerçevede F-35'ler Almanya Ordusu'na FCAS projesindeki beklentisinden daha fazla olanak sunmaktadır. Çünkü istihbarat, gözetleme, keşif, radar da algılanmama gibi birçok özellikle donatılmış F-35'ler, havada hem üstünlük hem de saldırı yetenekleriyle ön plana çıkmaktadır.

Öte yandan Almanya, Rus tehdidiyle mücadele ve özgürlüklerin savunulması adına savunma harcamalarını arttırsa da bunun da bir sınırı bulunmaktadır. Nitekim Berlin yönetimi, FCAS'a fon ayırmada sıkıntı yaşayabilir. Dolayısıyla Avrupalı paydaşlarıyla bir savunma projesi geliştirilmesine önem veren Fransa, Almanya'nın FCAS projesinden çekilmesinden endişe duyabilir.

Fransa'nın bu konuda rahatsızlığını gidermek amacıyla Almanya Savunma Bakanı Christine Lambrecht, Avrupa'da üretilen 15 adet Eurofighter tipi savaş uçağına Almanya'nın elektronik harp kabiliyetini arttırmak amacıyla satın almak istediklerini belirtmiştir. Buna ek olarak Savunma Bakanı Lambrecht, FCAS projesinin ilerlemesi için yeterli mali kaynağın bulunduğunu ifade etmiştir. FCAS savaş uçaklarının muhtemelen daha modern, sofistike ve değerli olacağını da söylemiştir.[4] Böylece Almanya için FCAS projesinin ayrı bir yeri olduğu vurgulanarak söz konusu girişimden vazgeçmek istemediklerini açıklamışlardır. Lakin mevzu bahis açıklama, Fransa'nın komşusu olan Almanya'nın F-35 gibi güçlü bir silaha sahip olacağı gerçeğini değiştirmemektedir.

Fransa, Avrupa güvenliğini ABD ve NATO'dan bağımsız bir şekilde gerçekleştirmek istediğini her fırsatta ifade etmiştir. Mevcut durumda ABD, Avrupa güvenliğini Almanya üzerinden sağlamaya çalışmaktadır. Diğer taraftan ABD, Avusturya ve Birleşik Krallık arasında yapay zeka, siber savaş, denizaltı yeteneklerinin geliştirilmesi ve uzun menzilli saldırı kabiliyetin artırılması gibi birçok alanı kapsayan askeri bir ittifak olarak AUKUS kurulmuştur. Avrupa'nın üç büyükleri şeklinde adlandırılan Fransa, Almanya ve İngiltere üçlüsünden ikisiyle ABD'nin savunma alanında

işbirliğinin bulunması, ABD'nin Fransa'yı Avrupa güvenliğinden dışlamaya çalıştığına işaret etmektedir. Avrupa'da Fransa'nın harekât alanının kısıtlanmak istenmesi, Fransız silah şirketlerini de etkilemektedir.

Sonuç olarak Almanya'nın F-35 kararı, askeri ve savunma alanında bölgesel liderlik oluşturma çabasının önemli bir adımınıdır. Almanya Ordusu'nun geliştirilmesi ve bunun ABD tarafından desteklenmesi Avrupa güvenliğinin sağlanmasında Almanya'yı başat aktör konumuna getirmektedir. Bu durum, Fransa'nın "Almanya silahlanmasın silahlanıyorsa da kontrolüm de silahlanırsın." politikasının sona geldiğini göstermektedir.

Almanya'nın genel olarak askeri yapısını modernleştirme kararı, özel anlamda ise F-35 kararı, Fransa'nın diğer tüm aktörlerden bağımsız ve kendi kendine yetebilen özerk bir Avrupa Ordusu oluşturma çabalarını etkileyecektir. Paris'in Almanya'nın silahlanmasına sıcak bakması ise Fransa'nın Almanya ve Avrupa'yla ilgili temel paradigmasıyla çalışmaktadır.

Diğer yandan ekonomik anlamda önemli bir güç olan Almanya, savunma alanındaki politikalarıyla askeri anlamda mühim bir güç olarak da Avrupa sahnesinde yerini almaya hazırlanmaktadır. Kuşkusuz bu durum, Avrupa'da yönlendirilen değil; aksine Avrupa'nın karar alma süreçlerine yön veren bir ülke olmak isteyen Fransa'nın politikasını etkilemektedir.

Ayrıca geçmişte Almanya'nın Fransa'ya yönelik revizyonist politikaları, Fransa'da tarihsel bir travmaya sebep olmuştur. Her ne kadar Almanya'nın silahlanma kararına Fransalı yetkililer Rusya'nın Ukrayna'ya müdahalesini kastederek, "Şartlar Almanya'nın silahlanmasını gerektirmiştir." yorumuyla yaklaşsa da Fransa, Almanya'nın silahlanmasına psikolojik sebeplerden dolayı sıcak bakmamaktadır. Almanya'nın savunma harcamalarını arttırması ve bunu F-35 kararıyla somutlaştırması, Fransa'nın kendisini güvensiz bir bölgede hissetmesine yol açabilir. Bu doğrultuda Fransa'nın yaşadığı güvenlik ikilemi, kaçınılmaz bir şekilde silahlanma yarışına dönüşebilir.

“ Geçmişte Almanya'nın Fransa'ya yönelik revizyonist politikaları, Fransa'da tarihsel bir travmaya sebep olmuştur. ”

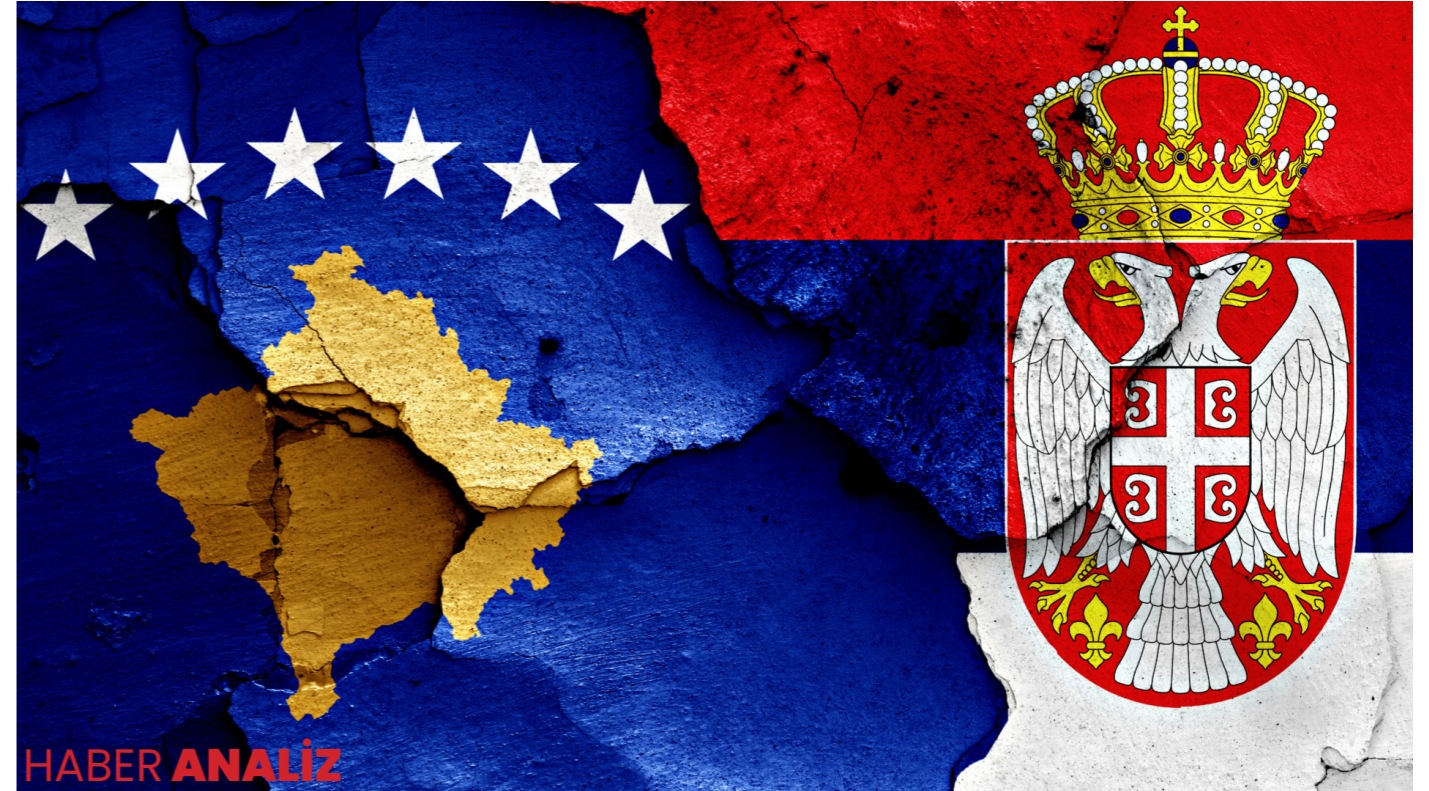
[1] "Germany to Ramp up Military Spending in Major Policy Shift", Aljazeera, <https://www.aljazeera.com/news/2022/2/27/germany-to-ramp-up-military-spending-in-major-policy-shift>, (Erişim Tarihi: 25.03.2022).

[2] Peter Hille, "France is Disturbed by the F-35 Plan of the German Army", Hanlire, <https://hanlire.com/france-is-disturbed-by-the-f-35-plan-of-the-german-army/>, (Erişim Tarihi: 22.03.2022).

[3] "The Future Combat Air System (FCAS): Towards the Next Generation Fighter Aircraft", European Army Interoperabil-

ty Centre <https://finabel.org/the-future-combat-air-system-fcas-towards-the-next-generation-fighter-aircraft/>, (Erişim Tarihi: 26.03.2022)

[4] Peter Hille, "France is Disturbed by the F-35 Plan of the German Army", Hanlire, <https://hanlire.com/france-is-disturbed-by-the-f-35-plan-of-the-german-army/>, (Erişim Tarihi: 25.03.2022).

Kosova-Sırbistan Hattında Seçim Gerilimi: Diyalog Süreci Sekteye mi Uğradı?

Kosova ile Sırbistan arasında yıllardır devam eden gerilim, yeniden tırmandı. Sırbistan'da 3 Nisan 2022 tarihinde yapılacak seçimler, iki ülke arasında tansiyonu yükseltti. Kosova Hükümeti, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), İngiltere, Fransa, Almanya ve İtalya'dan oluşan Quint ülkelerinin Sırbistan'daki genel seçimlerde Kosova'daki Sırların oy kullanımına ilişkin talebini reddetti.

Beşli Grup olarak da bilinen Quint ülkeleri, "kararı hayal kırıklığı olarak not ediyoruz" diyerek Kosova Hükümeti'ne tepki gösterdi. İki ülke arasındaki gerilimi tırmandıran diğer bir gelişme de Kosova Başbakanı Albin Kurti'nin Mitrovica Mahkemesi Başkanı Sırp asıllı Ljiljana Stevanovic'i Sırbistan'da düzenlenen Millî Güvenlik Konseyi toplantısına katılması nedeniyle görevden uzaklaştırması oldu. Sırbistan Cumhurbaşkanı Aleksandar Vucic, "Kosova Başbakanı Kurti, Sırlara saldırmaya karar verdi" ifadeleriyle olaya tepki gösterirken; Sırbistan Başbakanı Ana Brnabic de Kosova'nın ülkedeki Sırlara şiddet uyguladığını

öne sürerek Priştine yönetiminin uluslararası anlaşmaları ihlal ettiğini ve bu nedenle Brüksel Anlaşması'nın geçerliliğini yitirdiğini açıkladı. Yaşanan gelişmelerin ardından Kosova'da Sırların çoğunlukta yaşadığı belediyelerde oy kullanılmasına izin verilmemesi nedeniyle ülkenin kuzeyinde protesto gösterileri düzenlendi.

Gerilimi tırmandıran bu gelişmelerin iki ülke arasında 2011 yılından bu yana Avrupa Birliği'nin (AB) arabuluculuğunda devam eden diyalog sürecini nasıl etkileyeceği merak konusu oldu. AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Josep Borrell, gelişmeler öncesinde diyalogun iyi gitmediğini ve bundan duyduğu hayal kırıklığını dile getirmişti. Yaşanan son hadiseler ışığında Kosova ile Sırbistan arasındaki süreci Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi'ne (ANKASAM) değerlendiren uzmanlar, iki ülke arasındaki sorunun çözümünün güç olduğunu söylüyorlar.

Sibel MAZREK
ANKASAM Medya
Koordinatörü

Doç. Dr. Nuri KORKMAZ
ANKASAM Avrasya
Danışmanı

“Sırbistan benzer sorunu Karadağ’la da yaşadı.”

Kosova ile Sırbistan arasında seçimler nedeniyle bir restleşme yaşandığını ifade eden ANKASAM Avrasya Danışmanı Doç. Dr. Nuri Korkmaz, yaşananların iki ülke arasındaki diyalog sürecini baltaladığını belirtti. Korkmaz, “Kosova, bu durum nedeniyle hem AB ülkelerinden hem ABD’den; yani tüm Quint ülkelerinden çok fazla eleştirildi. Çünkü bu durum, Kosova’nın Sırp vatandaşlarının anayasal haklarını kullanmasını engellediği şeklinde yorumlanıyor. Ayrıca Ukrayna’daki savaştan hareketle, Belgrad yönetiminin de Balkanlarda birtakım girişimlerde bulunabileceğinden endişeleniliyor.” değerlendirmesinde bulundu.

Sırbistan’ın benzer sorunu Karadağ’la da yaşadığına dikkati çeken Korkmaz, ülkede geçmiş seçimlerde Belgrad yönetiminin 5 sandık açılması talebine tam olarak karşılık verilmediğini ve 2 sandık açıldığını hatırlattı.

Prof. Dr. Çınar ÖZEN
Ankara Üniversitesi
Öğretim Üyesi

“Kosova ile Sırbistan arasındaki temel sorun Mitrovica’nın geleceğinin belirsiz olması.”

Kosova’nın kuzeyinde bulunan ve Sırpların çoğunlukta olduğu Mitrovica’nın geleceğinin belirsiz olması sebebiyle iki ülke arasındaki krizin devam ettiğini söyleyen Ankara Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Çınar Özen, seçimler nedeniyle yükselen tansiyonun Kosova Başbakanı Kurti’yi siyasi olarak zayıflatacağını öne sürdü.

Mitrovica’nın fiilen Kosova’da olmadığına dikkat çeken Özen, “Mitrovica’nın geleceğiyle ilgili ortak bir noktanın bulunması gerekiyor. Sırp, orada kendi başlarına hareket ediyorlar. AB’nin bu konu hakkında ne yapılması gerektiğine karar vermesi lazım. Bu yapılmadığı sürece benzer krizler yaşanmaya devam edecek.” ifadelerini kullandı.

Rusya’nın Balkanlar politikasının değiştiğini de iddia eden Özen, AB’nin genişleme politikasıyla Balkanlarda istikrarı sağladığını ileri sürerek Kosova ve Sırbistan’ın AB üyeliği hakkında “Bu ülkeler, genişleme politikasının içinde olmakla birlikte, gelecekte AB içinde yer alamayacak devletlerdir. AB, Sırbistan üzerinde etkili olamıyor. Çünkü Sırbistan’da Avrupa yanlısı ve Avrupa karşıtı partiler var. Burada AB, kamuoyunu kendi lehine çevirebildiği ölçüde Sırp’ları daha uzlaşmacı bir noktaya çekebilir. Bunu yapabilmeleri için Sırbistan’a bir üyelik vadetmesi lazım ama bu yapılmıyor ve doğal olarak Rusya’nın eli güçleniyor. AB’nin temel zayıflığı, genişleme politikasının tıkanmasından kaynaklanıyor. Yoksa AB, Balkanlarda böyle bir çatışmanın çıkmasını istemez; çünkü Balkanlarda kurduğu düzen darmadağın olur.” diyerek açıklamalarını noktaladı.

Prof. Dr. Darko TRIFUNOVIC
Sırbistan Ulusal
ve Uluslararası
Güvenlik Enstitüsü

“Görüşmelerde çok fazla başarı sağlanmasa da iyimser olmak lazım.”

Kosova ile Sırbistan arasında devam eden diyalog sürecinde önemli bir değişiklik yaşanmadığını belirten Sırbistan Ulusal ve Uluslararası Güvenlik Enstitüsü Direktörü Prof. Dr. Darko Trifunovic, uluslararası siyasetin Kosova’da önemli bir rol oynadığını söyledi. Bununla birlikte ABD’nin Balkanlardaki rolünü vurgulayan Trifunovic, Kosova Başbakanı Kurti’nin Washington’dan gelen talepleri dikkate almak zorunda kalacağını öne sürdü.

Kosova’nın uluslararası düzeyde kabul gören bir devlet olarak görülmediğini; yani tanınma sorununun bulunduğu ve bu nedenle BM üyesi olmadığını ifade eden Trifunovic, bunun Sırbistan’ın rızası olmadan gerçekleşmeyeceğini ve AB’nin arabuluculuğunda yapılan görüşmelerde çok fazla başarı sağlanmasa da iyimser olunması gerektiğini dile getirdi.

Ayrıca Trifunovic, “Müzakerelere rasyonel yaklaşmak gerekir. Tam olarak neyin kabul edildiğini ve neyin yerine getirilmediğini görmek lazım. Bu olmazsa, müzakereler doğru yönde gitmeyecektir.” dedi.

Hüseyin DIRİÖZ
Emekli
Büyükkelçi

“Quint’in Kosova karşıtı tutumu ülkeyi sıkıntıya sokabilir.”

Kosova ile Sırbistan arasındaki diyalog sürecinde AB’nin önemli bir etkisinin bulunduğunu vurgulayan Emekli Büyükelçi Hüseyin Diriöz, iki ülke arasındaki gerginliğin çözümünün mevcut durumda mümkün olmadığını söyledi. Diriöz, “AB, iki ülkenin üyelik ihtimallerini ne kadar yakın tutarsa, çözüm de o kadar kolay olur diye düşünüyorum.” yorumunu yaptı.

Quint ülkelerinin seçim talebine de değinen Diriöz, “AB ve Quint hem görüşmelerin devam etmesini hem de demokratik haklar söylemi üzerinden Kosovalı Sırp’ların oy kullanmalarını destekliyor. Bu durum, Priştine yönetimini sıkıntıya sokabilir. Kosova’nın Quint’in karşısında olması iyi bir şey değil.” yorumunu yaptı.

**Ünal
ATABAY**
Emekli Kurmay
Albay

“Kosovalı Sırpların oy kullanması Kosova’nın egemenliğini ihlal eder.”

Kosova ile Sırbistan arasında 2013 yılında imzalanan Brüksel Anlaşması’na atıfta bulunan Emekli Kurmay Albay Ünal Atabay, tarafların anlaşmaya uymak istemediğini ve bazı egemenlik haklarının ihlal edildiği düşüncesi nedeniyle sürecin sürdürülebilir olmadığını iddia etti.

Brüksel Anlaşması’nın ihlal edilmesinin Balkanlardaki istikrarsızlığı körüklediğini belirten Atabay, “Sırbistan, Kosova’yı tanımıyor ve kendi toprağı olarak görüyor. Hal böyle olunca, iki ülke arasındaki en temel egemenlik meselesinin çözümü için bile, AB’nin arabuluculuğu yetersiz ve etkisiz kalıyor.” dedi.

Atabay, iki ülke arasında yaşanan seçim gerginliğine değinerek “Kosovalı Sırpların oy kullanması, Kosova açısından geleceğe dair bir egemenlik endişesi yaratıyor. Bu durum, Kosova tarafından kabul edilemez; çünkü bu Kosova’nın egemenliğini ihlal edecek bir mevzudur. Dolayısıyla Sırbistan’ın burada iyi niyetli bir yaklaşımı yok. Sırbistan, Kosova’daki Sırpların yönetimine ilişkin inisiyatifin kendisinde olduğunu öne sürüyor. Sıkıntı da buradan kaynaklanıyor. Yani AB’nin arabuluculuk girişimi de normalleşme süreçleri de başarısız oluyor.” değerlendirmesinde bulundu.

Son olarak AB’nin tutumuna da değinen Atabay, “AB, Kosova’yı köşeye sıkıştırmaya çalışıyor. Ancak burada Rusya faktörü unutuluyor. Aslında Rusya, Batı Balkanlarda Sırbistan üzerinden bazı manipülasyonlarda bulunuyor. Kısacası AB, Rusya’nın bu girişimlerini göz ardı ederek Kosova’yı sıkıştırarak bölgeyi istikrarsızlığa sürüklüyor. Hata da tam olarak burada ortaya çıkıyor. Bu yüzden arabuluculuk misyonu da gerçekleşmiyor.” dedi.

Bayram POMAK
Gazeteci

“Kosova ile Sırbistan arasında en temel sorun Sırp Belediyeler Birliği konusu.”

İki ülke arasındaki müzakerelerde bilhassa siyasi konularda büyük çıkmaza girildiğini belirten Kosovalı Gazeteci Bayram Pomak, görüşmelerde Kurti’nin milliyetçi profilini yansıtan bir heyetin yer almasının süreci zorlaştırdığını dile getirdi. Pomak, “Şu anda müzakereler durmuş durumda. Brüksel’de devam eden diyalog süreci, büyük bir çıkmaza girdi.” dedi.

Diyalog sürecindeki en temel sorunun Kosova’nın Sırp Belediyeler Birliği’nin kurulmasına izin vermemesinden kaynaklandığını ifade eden Pomak, Sırp Belediyeler Birliği’nin kurulmasına yönelik imzalanan anlaşmanın Kosova Anayasası’na aykırı olduğunu ve AB’nin bu soruna ilişkin bir çözüm bulamadığını ifade etti. Pomak, “Süreç ilerlemiyor. Bu şekilde kalacak gibi gözüküyor. Şu anda tarafların konuşabilecek durumda olmadıklarını görüyoruz. Rusya-Ukrayna Savaşı nedeniyle AB’nin de bu konu hakkında yoğun bir çaba göstermesi beklenmiyor.” değerlendirmesinde bulundu.

BASINDA ANKASAM

28 Mart 2022

ANKASAM Başkanı Prof. Dr. Mehmet Seyfettin Erol, A Haber Ajans Bugün programında Rusya-Ukrayna müzakerelerini değerlendirdi.

28 Mart 2022

ANKASAM Başkan Başdanışmanı Emekli Büyükelçi Aydın Nurhan, Ülke TV’de Rusya-Ukrayna Savaşı’nı değerlendirdi.

28 Mart 2022

Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) Başkan Başdanışmanı Emekli Büyükelçi Aydın Nurhan, Haber Türk’te Mehmet Akif Ersoy’un sunuculuğunu yaptığı Nedir Ne Değildir? programına konuk oldu.

28 Mart 2022

Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) Başkanı Prof. Dr. Mehmet Seyfettin Erol, Rusya-Ukrayna Savaşı’na ilişkin A Haber’e konuştu.

29 Mart 2022

ANKASAM Başkan Başdanışmanı Emekli Büyükelçi Aydın Nurhan, TVNET’te Rusya-Ukrayna Savaşı’nı değerlendirdi.

29 Mart 2022

Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) Başkan Başdanışmanı Emekli Büyükelçi Aydın Nurhan, Ülke TV’de Hande Koçyiğit’in sunuculuğunu yaptığı Ülkede Bugün programına konuk oldu.

30 Mart 2022

Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) Başkanı Prof. Dr. Mehmet Seyfettin Erol, Rusya-Ukrayna Savaşı’na ilişkin TVNET’e konuştu.

31 Mart 2022

Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) Uluslararası İlişkiler Danışmanı Dr. Kadir Ertaç Çelik, On4 TV’de Muhammed Acar’ın sunuculuğunu yaptığı İşin Özü programına konuk oldu.

Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) bünyesinde faaliyet gösteren ve uluslararası hakemli dergi olan Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi'nin son sayısı yayımlanmıştır. Academic Keys, ASOS Index, CEEOL, Cite Factor, DRJI, Index Copernicus, İdeal Online, Research Bible, Sindex ve TÜBİTAK DERGİPARK veri tabanları tarafından taranan dergimize aşağıdaki bağlantı üzerinden ulaşabilirsiniz.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ CİLT V , SAYI II

BÖLGESEL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) bünyesinde faaliyet gösteren ve uluslararası hakemli dergi olan Bölgesel Araştırmalar Dergisi'nin son sayısı yayımlanmıştır. Academic Keys, ASOS Index, CEEOL, Cite Factor, DRJI, Index Copernicus, İdeal Online, Research Bible, Sindex ve TÜBİTAK DERGİPARK veri tabanları tarafından taranan dergimize aşağıdaki bağlantı üzerinden ulaşabilirsiniz.

ANKASAM BÖLGESEL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ CİLT V , SAYI II

